

De race naar statiegeld

Hoorzitting in de Commissie Leefmilieu

Tycho Van Hauwaert (Bond Beter Leefmilieu) & Rob Buurman (Recycling Netwerk) - 18/10/2022

1. EU beleidskader
2. EU voorbeelden
3. Waar staat het Belgische beleid?
4. Resultaten recyclage en zwerfafval
5. NL case
6. Digitaal Statiegeld?
7. De weg vooruit

Twee hoofdredenen om statiegeld op drankverpakkingen in te voeren:

1. Aanpak zwerfafval:

=> Vlaamse doelstelling is 20% minder verpakkingsafval ten opzichte van 2015

2. Verlagen klimaatimpact verpakkingen:

- **verbeteren recycling** (waarbij materiaal weer in nieuwe verpakkingen wordt gebruikt)
- **verhogen aandeel hervulbaar**. Dat kan door verpakkingen bij verkooppunten in te leveren.

Europese doelstellingen

Single Use Plastics-richtlijn:

- **2025:**
 - 77% van plastic flessen wordt ingezameld
 - alle plastic flessen minstens 25% recycled content moeten bevatten
- **2029:**
 - 90% van plastic flessen wordt gescheiden ingezameld

Verpakkingsrichtlijn:

- **2025:**
 - 50% van alle plastic verpakkingen recycleren
- **2030:**
 - 55% van alle plastic verpakkingen recycleren

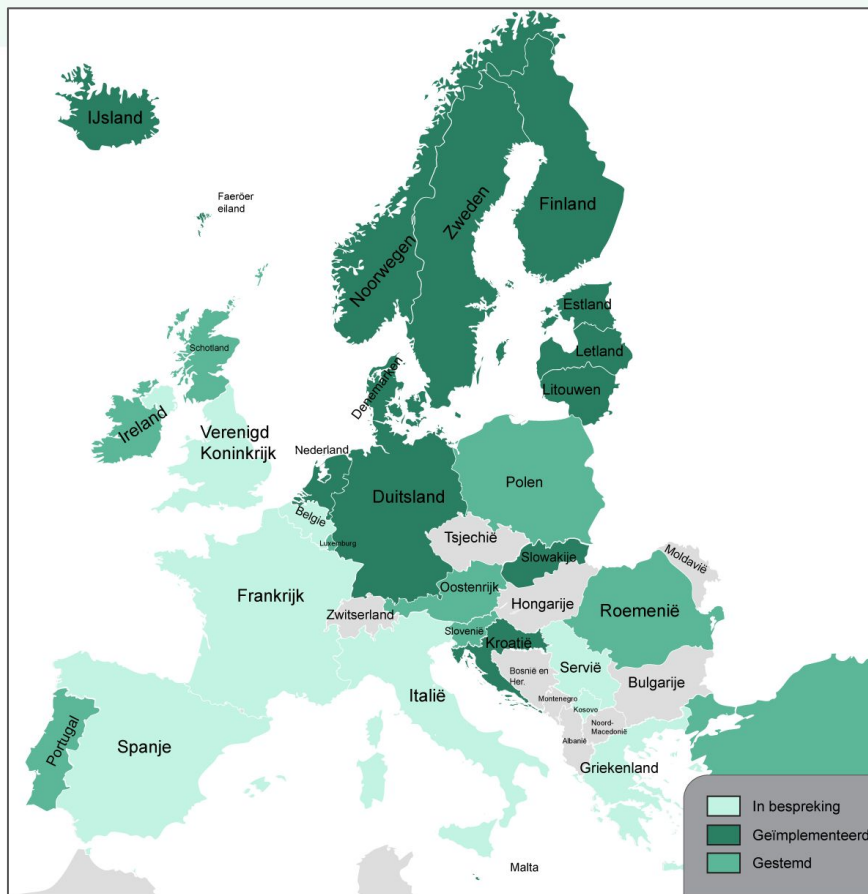

Alles herbruikbaar

- **Vertrekpunt EU Green Deal**
 - Alle verpakkingen moeten tegen 2030 herbruikbaar of recycleerbaar zijn
- **Europees actieplan CE**
 - hergebruik stimuleren
 - hervulbare verpakkingen: laaghangend fruit
- **Packaging and Packaging Waste Directive (94/62/EG27)**
 - minimum herbruikbaar?

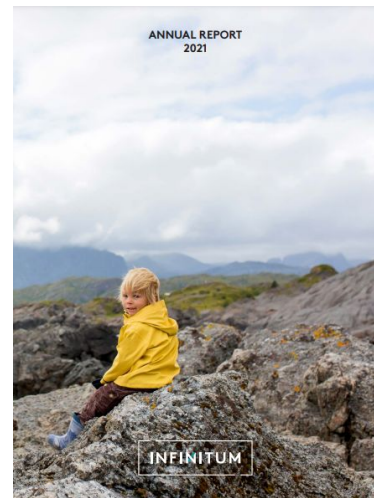
Goede voorbeelden in buitenland

Land	Inzamelpcentage
Denemarken	94%
Duitsland	97%
Estland	86,90%
Finland	90%
Litouwen	93%
Nederland	95%
Noorwegen	92,30%
IJsland	87,30%
Zweden	84,10%

Noorwegen gidsland

- **Cijfers 2021:**
 - 1,6 miljard blikjes & PET-flessen op de markt
 - 5.5 milj inwoners (312 per persoon)
 - Inzamelingspercentage van **92.3%**
- **Kostprijs? Neen, opbrengst!**
 - 5.4% via UPV / 95% via verkoop van verpakkingen
 - UPV-fee is gebaseerd op recyclingkost
- **“Terugbrengen naar de winkel”-systeem**
 - 3900 automatisch en 11.500 handmatige
- **Groot draagvlak: 92% van de Noren vindt dit belangrijk (2-jaarlijks onderzoek)**
 - Belangrijk: goed voor het milieu
 - blikjes inzamelen = nieuwe blikjes

Groetjes uit Brussel & Wallonië

- **Brussel**
 - Juli 2019: regeerakkoord
 - Hoorzittingen
- **Wallonië:**
 - In 2014: Eénzelfde “deal” als in Vlaanderen: statiegeld als zwerfvuil niet daalt
 - In 2019: Steun voor statiegeldsysteem (Waals Regeerakkoord)
 - Studie naar economische & sociale impact van de invoering

⇒ Belgisch systeem in de maak?

Brussel voert als eerste gewest statiegeld in voor blikjes en plastic flessen

18/07/2019 om 11:59 door mg

Themabeeld zwerfvuil Foto: BOW

De nieuwe Brusselse regering verklaart in het regeerakkoord om het statiegeldsysteem op blikjes en plastic flessen in te voeren. Die beslissing werd genomen in de strijd tegen zwerfvuil, omdat veertig procent van het zwerfafval bestaat uit plastic flessen en blikjes.

Vlaanderen en Statiegeld

De weg vooruit

Milieuresultaten blikjesinzameling

Check op de cijfers

blikjes

- 13,1% ingezameld via restafval huishoudens. (1, 2)
- 13,7% ingezameld via zwerfvuil. (1, 3, 4)

Daarmee wordt in Vlaanderen **max 73,2%** ingezameld via de blauwe zak.

- **??% wordt ingezameld via openbare vuilbakken, via andere afvalstromen, of komt nooit terug.**
- Studie Van Caneghem et al. (5): 62,3% metalen verpakkingen wordt gerecycleerd.
- Studie statiegeld OVAM (6): ~51% blikjes wordt via blauwe zak gerecycleerd. (data Fost Plus).

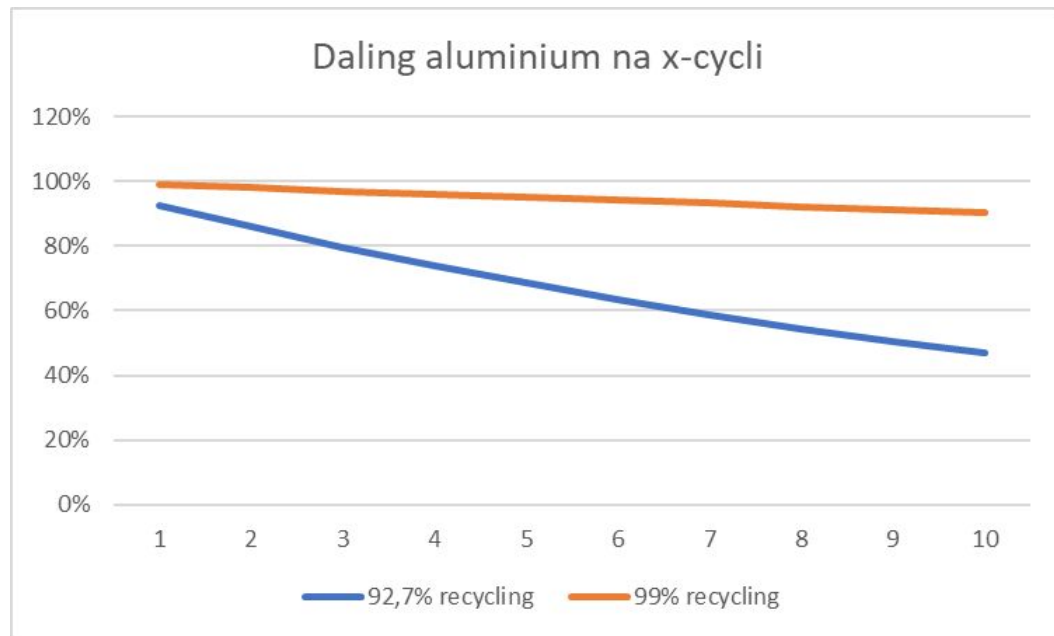
Milieuresultaten blikjesinzameling

Consequenties bedrijven

- Can-to-can recycling wordt in België gehinderd (gerecycled aluminium bespaart ~95% energie).
- Voor producenten zoals Coca-Cola en AB Inbev wordt het zonder statiegeld moeilijk om klimaatdoelen te halen.

Exponentiële verliezen

Recyclingverliezen werken exponentieel

Gebruik aluminium als materiaal is pas echt goed bij hele hoge inzamel- en recyclingcijfers.

Statiegeld voor Circulaire Economie

Extra notes plastic flessen

- Recyclaat bottle-to-bottle vereist 95% afkomstig van voedselverpakkingen. Fost Plus haalt dat niet.
Bijmengen met recyclaat statiegeldlanden is nodig.
- EU-doelstelling 90% gescheiden inzameling (2029) gaat zonder statiegeld niet gehaald worden.

Voor blikjes en flessen

- Overschatting recyclingcijfers door buitenlands aankopen (Fevia schatte dat eerder op 5,5-8%), freeriders (geschat op 8%). (6)
- Onderrapportering bedrijven bij FP kan een significante rol spelen.

Zwerfafval

Integrale Vijfpijleraanpak vs statiegeld

-11% in 2021 ten opzichte van 2015. (4)

Doelstelling was -20%.

Blikjes en plastic flessen = 17,3% gewicht en 35% volume zwerfvuil. (3)

Effect statiegeld is 70-90%.* Dus:

12,1-15,6% minder gewicht;

24,5-31,5% minder volume.

**Beste schatting Nederland: effect van 85% na 1 jaar. (7)*

Zwerfafval - productgerichte aanpak

Het voorbeeld Nederland

Regelgeving

- 1 juli 2021: statiegeld op kleine plastic flessen. Sappen en zuivel zijn uitgezonderd.
- 31 december 2022: statiegeld op drankblikjes.
- minimumbedrag van 15 eurocent.
- 90% gescheiden inzamelplicht. (EU-wetgeving voor 2029 al in 2022 effectief).
- geen innameplicht verkooppunten.

Het voorbeeld Nederland

Kenmerken systeem

- Inname bij supermarkten (en ook niet overal), tankstations en treinstations.
- Bij bioscopen, horeca, pretparken, krijgen consumenten geen geld terug.
- **Producenten hebben recht op deel gerecycled materiaal!**
- Producenten betalen 'producer fee' aan Statiegeld Nederland. Die betaalt 'handling fee' aan retail.

Lessen Nederland

Statiegeldsysteem gerund door producenten en retail

- Gebrek aan transparantie over inzamelcijfers en besluitvorming.
- Doelstelling 90% gescheiden inzameling verzekert minimumniveau, maar bedrijfsleven doet het rustig aan.
- Uitzonderingen regelgeving leidt tot onnodige misverstanden en dus ook weerstand (ontbreken sap bijv.).

Lessen Nederland

Blikjesfiasco

- Gefaseerde politieke beslissing was onhandig.
- Gebrek aan 'geld terug-recht' (innameplicht) bij aankoop punt, leidde tot alternatief plan voor inzameling blikjes buitenruimte dat uiteindelijk sneuvelde.
- Iedere gemeente zou individueel toestemming moeten geven.

Gemeenten tegen plan om blikjes op straat in te zamelen

23-02-2022 · leestijd 1 minuten · 216 keer bekeken · bewaren

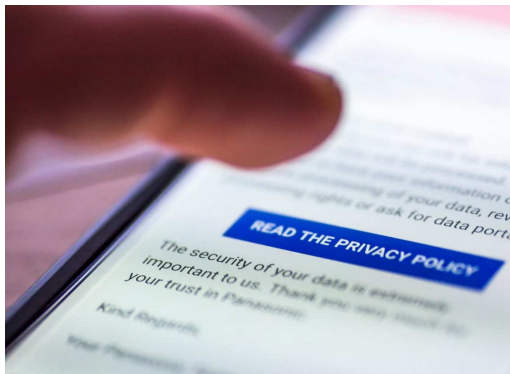

Digitaal statiegeld

Er zijn vooral veel vragen

Over het systeem zelf

- Zou de consument akkoord gaan met het **delen van zijn gegevens** (persoonlijke informatie, geolokalisatie, bankrekening)?
- Hoe het werkt voor mensen met weinig **digitale vaardigheden**?
- Hoeveel kost het?
- Willen gemeenten dit?

Digitaal statiegeld

Er zijn vooral veel vragen

Over het milieueffect

- Wat is **het effect** op het zwerfvuil?
- Inzameling via blauwe zak of openbare afvalbakken minder of niet compatibel met:
 - **Bottle-to-bottle/can-to-can recycling.**
 - **Hergebruik van verpakkingen.**

Digitaal statiegeld

Dit systeem zou jaren van onderzoek vergen

- **Jaren Testen/proberen nodig** voordat we überhaupt weten of het systeem geschikt is terwijl statiegeld al in 2025 ingevoerd zou kunnen zijn.
- Productietechniek voor unieke QR-code op blikjes bestaat niet (market ready = onbekend).

De weg vooruit

Elementen goed statiegeldsysteem

- Statiegeldbedrag dat voldoende stuurt.
- Zo min mogelijk uitzonderingen.
- Innameplicht/geld terug-recht, of eventueel dichtbij supermarkt/verkooppunt. (retail is ook verantwoordelijk).
- Niet enkel focus op recycling maar ook op hergebruik.
- Creëer transparantie. Fees, inzamelcijfers, besluitvorming.
- Zorg dat statiegeldsysteem ook zo succesvol mogelijk wilt zijn.

Bronnen

1. Globaldata. 2021. *Metalen drankverpakkingen Belgische markt.*
2. OVAM. 2022. *Sorteeranalyse huisvuil 2019-2021.*
3. OVAM. 2022. *Fractietelling zwerfvuil 2019-2021.*
4. OVAM. 2022. *Zwerfvuil en sluikestort 2021.*
5. Van Caneghem et al. 2019. *Closing the household metal packaging cycle through recovery of scrap from waste-to-energy bottom ash: The case study of Flanders.*
6. OVAM. 2015. *Impactanalyse invoering statiegeld op eenmalige drankverpakkingen.*
7. Recycling Netwerk Benelux. 2022. *Factsheet: het effect van statiegeld op zwerfafval.*